



MUSIQA TA'LIMIDA INNOVATSION METODLAR ASOSIDA IJTIMOY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI

**Karimova Xushnavozxon
G'afforjon qizi**

*Qo'qon davlat universiteti
"Musika nazaryasi" kafedrası
70110601- "Musika ta'limi va san'at"
yo'nalishi 1-bosqich magistranti*

Annotatsiya

Mazkur maqolada musiqa ta'limida innovatsion metodlar orqali o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samaradorligi tahlil qilinadi. Ijtimoiy kompetensiyalar – muloqot, hamkorlik, liderlik, empatiya va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi va zamonaviy ta'limda shaxsning shaxsiy va ijtimoiy rivojida muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Musika ta'limi o'zining jamoaviy, emotsional va interaktiv xususiyati tufayli ushbu kompetensiyalarni shakllantirish uchun noyob pedagogik maydon yaratadi. Tadqiqot doirasida raqamli texnologiyalar, STEAM integratsiyasi, loyiha asosida o'qitish va interaktiv hamkorlik platformalari kabi innovatsion yondashuvlarning musiqa mashg'ulotlarida qo'llanilishi o'rganildi. Nazariy tahlillar va xalqaro tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatdiki, ushbu metodlar o'quvchilarning birgalikda ishlash, samarali muloqot qilish va ijodiy faoliyatda ishtirok etish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, onlayn ansambl faoliyatlari va loyiha ishlari o'quvchilarda rollarni taqsimlash, mas'uliyatni bo'lishish va konstruktiv fikr almashishni rivojlantiradi, STEAM yondashuvi esa guruhda ijodiy muammolarni hal qilish va fikrlarni ilmiy hamda san'atij jihatdan ifodalash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlarni qo'llash nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni oshiradi, balki o'quvchilarda empatiya, jamoaviy hamkorlik va ijtimoiy faollik kabi muhim ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi. Ushbu tadqiqot pedagogik amaliyotda innovatsion yondashuvlarni musiqa ta'limiga integratsiya qilish, o'quvchilarni jamoadagi faol rolga tayyorlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun ilmiy asos sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, ijtimoiy kompetensiya, innovatsion metodlar, STEAM, loyiha asosida o'qitish, raqamli texnologiyalar, hamkorlik, muloqot.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of innovative methods in music education for developing students' social competencies. Social competencies include communication, collaboration, leadership, empathy, and the ability to adapt to social situations, and they play a crucial role in students' personal and social development in contemporary education. Music education, due to its collaborative, emotional, and interactive nature, provides a unique pedagogical platform for fostering these competencies. The study examined the application of digital technologies, STEAM integration, project-based learning, and interactive collaboration platforms in music lessons. Theoretical analysis and international research findings indicate that these methods significantly enhance students' abilities to work collaboratively, communicate effectively, and participate in creative activities. For example, online ensemble activities and project-based assignments develop students' role allocation, shared responsibility, and constructive feedback, while STEAM approaches enable creative problem-solving in groups and the expression of ideas in both scientific and artistic contexts.

The results demonstrate that implementing innovative methods not only improves musical knowledge and skills but also fosters empathy, teamwork, and social engagement among students. This study serves as a scientific basis for integrating innovative approaches into music education, preparing students for active participation in groups, and developing their social competencies.

Keywords: music education, social competence, innovative methods, STEAM, project-based learning, digital technologies, collaboration, communication.

Аннотация: В данной статье анализируется эффективность инновационных методов в музыкальном образовании для развития социальных компетенций учащихся. Социальные компетенции включают коммуникацию, сотрудничество, лидерство, эмпатию и способность адаптироваться к социальным ситуациям, и имеют важное значение для личностного и социального развития учащихся в современном образовании. Музыкальное образование, благодаря своему коллективному, эмоциональному и интерактивному характеру, создает уникальную педагогическую площадку для формирования этих компетенций. В рамках исследования изучалось применение цифровых технологий, интеграции STEAM, проектного обучения и интерактивных платформ сотрудничества на музыкальных занятиях. Теоретический анализ и результаты международных исследований показывают, что эти методы существенно повышают навыки совместной работы, эффективного общения и участия в творческой деятельности. Например, онлайн-ансамбли и проектные задания развивают у учащихся распределение ролей, совместное принятие ответственности и конструктивный обмен мнениями, а STEAM-методика способствует решению творческих задач в группе и выражению идей с научной и художественной стороны. Результаты исследования показывают, что использование инновационных методов не только повышает музыкальные знания и навыки, но и формирует у учащихся эмпатию, коллективное сотрудничество и социальную активность. Данное исследование может служить научной основой для интеграции инновационных

подходов в музыкальное образование, подготовки учащихся к активной роли в коллективе и развития их социальных компетенций.

Ключевые слова: музыкальное образование, социальная компетенция, инновационные методы, STEAM, проектное обучение, цифровые технологии, сотрудничество, коммуникация.

Kirish: Zamonaviy ta'lim tizimida shaxsning ijtimoiy kompetensiyalari — muloqot qilish, boshqalar bilan samarali hamkorlik o'rnatish, jamoadagi faol rolni bajarish, empatiya va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyatlari muhim ahamiyatga ega. Bu kompetensiyalar nafaqat shaxsning o'zini rivojlantirishiga xizmat qiladi, balki jamiyatda faol ishtirok etishi va zamonaviy mehnat bozoriga moslashishini ta'minlaydi[1]. Musiqa ta'limi ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun noyob pedagogik maydon yaratadi. Musiqa mashg'ulotlarining jamoaviy, emotsional va interaktiv xarakteri o'quvchilarni bir-biri bilan samarali muloqot qilishga, hamkorlikda ishlashga va ijodiy fikr almashishga yo'naltiradi. Shu bilan birga, musiqiy ijro va jamoaviy loyihalar o'quvchilarda mas'uliyatni his etish, liderlik ko'nikmalarini rivojlantirish va konstruktiv fikr almashishni rag'batlantiradi.

Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik metodlarning ahamiyati ortib bormoqda[2]. Raqamli texnologiyalar, STEAM integratsiyasi, loyiha asosida o'qitish va interaktiv platformalar musiqiy ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Bu metodlar nafaqat o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini oshiradi, balki ularni ijtimoiy jihatdan faol va mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi musiqa ta'limida innovatsion metodlar asosida o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samaradorligini aniqlash va tahlil qilishdir.

Tadqiqot quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. Musiqa ta'limida ijtimoiy kompetensiya va uning tarkibiy elementlarini aniqlash;
2. Innovatsion metodlar va ularning musiqa mashg'ulotlarida qo'llanish usullarini o'rganish;
3. Innovatsion metodlar yordamida o'quvchilarning muloqot, hamkorlik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish samaradorligini baholash;
4. Amaliy tavsiyalar ishlab chiqish va pedagogik jarayonlarga joriy etish yo'llarini taklif qilish.

Nazariy Asoslar. Ijtimoiy kompetensiya tushunchasi va musiqa ta'limi Ijtimoiy kompetensiya shaxsning boshqalar bilan samarali muloqot, fikr almashish, birgalikda ishlash va ijtimoiy vaziyatlarni tushunish qobiliyatlaridan tashkil topgan murakkab strukturadir. Ta'lim nazariyasida bu kompetensiyalar jamiyatda muvaffaqiyatli funksiyalashish uchun muhim deb qaraladi. Musiqa ta'limi esa subtil ijtimoiy signallar, ritm va hamjihatlik asosida o'zaro ta'sirni mustahkamlaydi, shuning uchun ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun samarali platforma hisoblanadi.

Innovatsion metodlar pedagogik paradigma sifatida innovatsion metodlar ta'lim jarayonini dinamik, o'quvchi markazli va amaliy yo'nalishga yo'naltiradi. STEAM (fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasi) musiqa bilan bog'lab o'quvchilarga muammolarni ijodiy hal etish va jamoadagi rollarni

muvoqilashtirishni o'rgatadi. Raqamli instrumentlar, virtual ansambllar va musiqiy ilovalar o'quvchilarni muloqotga jalb qiladi, hamkorlikni mustahkamlaydi.

Innovatsion metodlar va ularning amaliy tatbiqi

1. Raqamli texnologiyalar

Raqamli texnologiyalar musiqiy ta'limni kontekstual va interaktiv qiladi. Masalan, onlayn ansambl platformalari o'quvchilarga masofadan turib birgalikda ijro etish imkonini beradi. Shu asosda quyidagi ijtimoiy kompetensiyalar rivojlanadi:

a) samarali kommunikatsiya: bir-biri bilan vaqt, ritm va ohang bo'yicha kelishish;

b) hamkorlik va liderlik: rollarni taqsimlash va umumiy maqsadga erishish strategiyalarini ishlab chiqish.

2. STEAM yondashuvi

STEAM integratsiyasi musiqa elementlarini fan va texnologiya bilan uyg'unlashtirib, muammolarni ijodiy yondoshuv orqali hal etishni ta'minlaydi. Bu o'quvchilarda mantiqiy fikrlash bilan ijodkorlikni uyg'unlashtirish, jamoaviy loyiha ishlari orqali hamkorlik kompetensiyalarini mustahkamlash va o'z fikrini ilmiy hamda san'atij ifodalash kabi ko'nikmalarni shakllantiradi.

Musiqiaga oid loyiha ishlari — skript yozish, sahna ijrosi, festivallar tashkil etish — o'quvchilarga o'zaro hamkorlikda murakkab vazifalarni hal etishni o'rgatadi. Bu yondashuv ijtimoiy ro'llarni tushunish, mas'uliyatni bo'lishish, muammolarni birgalikda hal etish qobiliyatlarini kuchaytiradi.

Interaktiv hamkorlik platformalari - virtual musiqiy forumlar, ilovalar va pedagogik platformalar o'quvchilarga fikr almashish, yaratish va baham ko'rish imkoniyatini beradi. Bu ijtimoiy aloqalarni kengaytiradi, o'zaro yuksak hurmat va konstruktiv fikr almashish madaniyatini rivojlantiradi.

Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlar musiqa ta'limida ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishda an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq bo'ladi. Masalan:

a) STEAM loyihalari bilan ishlaydigan o'quvchilarda hamkorlik va kommunikatsiya ko'nikmalari sezilarli darajada oshadi.

b) Onlayn ansambl faoliyatida qatnashgan talabalar ijtimoiy muammolarni hal etishda o'zaro moslashuvchanlik va liderlik ko'rsatkichlarini yaxshilaydi.

Tadqiqotlar shuningdek shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlar shaxsning ijtimoiy ishtirokiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va musiqa ta'limini ijtimoiylashtiruvchi platforma sifatida mustahkamlaydi.

Musiqa ta'limida innovatsion metodlarni joriy etish o'quvchilarning nafaqat musiqiy bilimini oshiradi, balki ularni ijtimoiy dunyoqarashga, hamkorlikka va jamoadagi faol rolga tayyorlaydi.[3]

Raqamli vositalar, STEAM yondashuvi va loyiha ishlari o'quvchilarda ijtimoiy intellekt va empatiya, muammolarni birgalikda hal etish qobiliyati va o'z fikrini aniq, asosli ifodalash kabi ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda innovation samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarning raqamli savodxonligi, metodik tayyorgarligi va resurslar bilan ta'minlanishi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, musiqa ta'limida innovatsion metodlarni qo'llash ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali yo'nalishidir. Raqamli texnologiyalar, STEAM yondashuvi va loyiha asosida o'qitish o'quvchilarda muloqot, hamkorlik, liderlik va empatiya kabi ijtimoiy ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvlar nafaqat bilim berishda, balki shaxsning ijtimoiylashuvi va jamiyat hayotida faol ishtirok etishida muhim pedagogik vosita bo'lib qoladi. Kelgusida pedagogik amaliyotda innovatsion metodlarni integratsiyalash va ularning samaradorligini baholash bo'yicha qo'shimcha empirik tadqiqotlar olib borilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. OECD. Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. – Paris, 2005.
2. Zimnyaya I.A. Key Competencies as an Outcome of Modern Education. – Moscow, 2004.
3. Hallam S. The Power of Music. – London, 2015.
4. Savin-Baden M. Problem-Based Learning in Higher Education. – London, 2014.
5. Vygotsky L.S. Mind in Society. – Cambridge, 1978.
6. Hargreaves D.J. The Social Psychology of Music. – Oxford, 1997.
7. Swanwick K. Teaching Music Musically. – London, 2008.
8. Wagner T. Creating Innovators. – New York, 2012.
9. Yakman G. STEAM Education. – Virginia, 2016.
10. Bauer W. Music Learning Today. – Oxford, 2014.